

Böljande arkitektur

Han har ritat hus åt Persbrandt och handelsminister Ewa Björling och hans Villa Östersund blev i år utsedd till Sveriges vackraste villa. Hans arkitektur förknippas med stora, vita putsade villor med runda, böljande former och med ett mer amerikanskt än svenskt formspråk.

Möt arkitekten Pål Ross vars skapelser väcker både beundran och skepsis.

Text KARIN HOLMBERG Foto GUNILLA WELIN

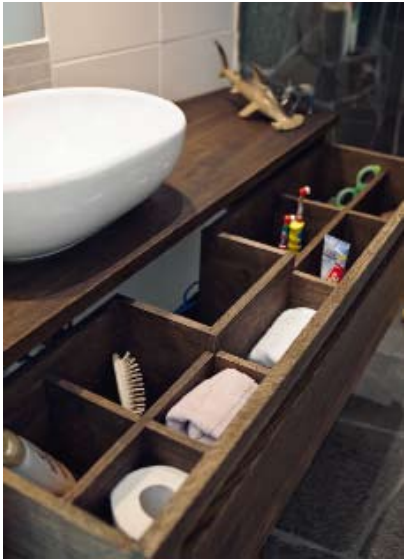
Det runda huset omger en rund innergård med ett körsbärsträd som blommar vackert om våren. Trappan leder upp till en stor takterrass med fantastisk utsikt. I jacuzzin badar barnen året runt. Vattnet behöver bara bytas fyra gånger per år, den har eget reningsverk med ozonrening.

Vardagsrummet har stora fönster mot utomhuspoolen och viken nedanför tomtslutningen. Möblernas runda former harmonierar med husets runda form.

En stor organiskt formad köksö i polerad granit med vask och gasspis dominerar i köksdelen, som inte är stor men välplanerad. Bänkskivan är i ek och fronten av skiffer.

Badrumsslådan har Pål Ross designat själv, med praktiska fack för allt som behövs i badrummet. Eltandborstarna står i lådan och laddas, men bara när ljuset är tätt. Det räcker.

Badrummet är belagt med skiffer och har inbyggda nischer för schampo och tvål. Kranarna stängs automatiskt när ingen använder dem.

Huset har stora terrasser både i markplan och på taket.

Arbetsbordet har Pål Ross formgivit själv. Elkontakterna sitter högt upp för att inte synas. 3W varmwhita LED-lampor i taket följer rummets former och förstärker planlösningen i hela huset.

I öppna spisen eldas inte med ved, det är en gaseldstad. Den varma luft den avger suggs upp genom ett rör, återvinns och blir golvvärme.

Välkomna, stig in!
Vi hittar till slut fram till Pål Ross eget hem ute på Ekerö, och tas emot i den öppna praktiskt utformade hallen där golvet i skozonen är lagt i svart-grå skiffer. Där skozonen slutar tar plankgolv i svartoljad ek vid. Det ger en känsla av att gå på en brygga.
– Jag tycker det är magiskt, jag tänker på realskeppet Wasa varje gång jag går här.
Huset är cirkelrunt och kallas villa Atrium och är naturligtvis ritat av honom själv.
– När jag ritade det här huset ville jag visa att vi även kan rita små, svarta träpanelade villor, säger han och visar vägen till det kombinerade köket/allrummet.
Nu är inte huset någon liten friggebod precis. Det är 166 kvadratmeter stort, med en lika stor takterass och förstått ett atrium i mitten med ett körsbärsträd som blommar vackert om våren. Här finns ingen nedsänkt bassäng som i antika romerska atrium, men väl en jacuzzi

ungarna gärna badar i, under alla årstider.
– Det kan verka lyxigt men är en bra investering som gör att barnen tittar mindre på TV, säger Pål.
En mindre swimmingpool finns utanför huset, den badar i sol mitt på dagen och tidig kväll när arbetsdagen är slut. Den syns genom de stora fönstren i det kombinerade köket/ allrummet.
– Det är viktigt, att släppa in det naturliga ljuset på ett meningsfullt sätt. Däremot tycker jag inte om helt glasade väggar. Det är inte särskilt många dagar om året som solen skiner från en klarblå himmel. Många dagar är det mörkt och kallt och väggen har också en emotionell funktion – vi ska känna oss trygga innanför, säger han.
Pål Ross har gjort sig känd som ”det omöjligas arkitekt” som gärna bygger hus på tomter andra skulle kalla hopplösa.
Hans eget hus är byggt i en brant norrlutning, vatten skymtar en bit bort.
– Med den globala uppvärmningen har vi snart sjötomt, säger han

med ett skratt men miljöfrågor är ingenting han tar lätt på.
Sedan 13 år bygger han alla sina villor i betong och EPS (expanderad polystyren vilket är samma sak som cellplast eller i dagligt tal frigolit).
EPS-blocken fungerar som gjutformar för betongen och lämnas sedan kvar som isolering i huset.
– Alla hus vi gjort är lågenergihus. EPS isolerar bra och ger ett U-värde på ner till 0,8. En annan fördel med den här konstruktionsmetoden är att materialen är okänsliga för fukt och de kan inte mögla, säger han.
Onekligen finns det fördelar. Det finns också nackdelar. En del miljöintresserade arkitekter kämpar för att komma bort från material som EPS och betong eftersom, menar de, dessa material inte är särskilt eko sett i ett vidare perspektiv. Båda materialen är energikrävande att tillverka. EPS är dessutom en petroleumprodukt som framställs av råolja. Materialen i sig kan inte reglera fukt eller värme utan ger hus som är helt beroende av tekniska system för sitt inomhusklimat.

Pål Ross tror dock på materialet.
– EPS avger mig veterligen inte några emissioner som många andra material. Vi använder till exempel inte spånplattor. Eller mineralull, som är nära besläktat med asbest. Allergier har formligen exploderat i västvärlden, mycket på grund av tvivelaktiga byggmaterial av vilka man vet att många är ohälsosamma. Byggbranschen är otroligt cynisk, säger han.
Alla Pål Ross hus har bergvärme och de flesta är åtminstone förberedda för solenergi. I sitt eget hus testat han just nu en frånlufts- värmepump, det är ett svenskt patent från företaget Comfort Zone. Värmepumpen sägs kunna ge upp till 6 kW med enbart frånluften som värmekälla.
– Jag jobbar så, jag vill alltid prova allting själv innan jag rekommenderar det till andra.
I arkitekt-Sverige finns det en del som inte gillar hans skapelser, utan avfärdar dem som vräkiga och ”amerikanska”, men folk gillar dem.

Pål Ross framför poolen.

Hallen har skiffergolv närmast ytterdörren, det är lätt att hålla rent. Sen tar det genomgående plankgolvet i svartoljad ek vid. Utrymmet för ytterkläder är inbyggt.

Läshörna med inbyggd bokhylla i det kombinerade arbetsrummet/biblioteket. Eluttaget till TV:n är placerat bakom apparaten så att kablarna inte syns.

– Många tycker att jag är för gulle-gullig. Jag tycker till exempel om spröjsade fönster och det är det inte alla som kan med, säger halvamerikanen Ross själv.

Pål Ross hus är fullt av praktiska lösningar. Badrummen har intim-dusch intill wc, det ger bidéfunktion utan att kosta kvadratmeter, toaletterna är försedda med en unik frånluftssug som gör att eventuella lukter inte sprids i badrummet, en rörelsedetektor ser till att lampan inte är tänd hela tiden... Elsystemet är överhuvudtaget genomtänkt i minsta detalj.

Köket, ”styrhytten” domineras av en stor organiskt formad köksö i form av en jätteskiva av granit, med utrymme för att barnen ska kunna vara med och laga mat.

– Man kan styra vad som händer och inte händer i en miljö. Är barnen i vägen har man misslyckats med att bygga in bra rörelsemönster, säger Pål Ross.

Han försöker alltid ställa spisen så att man ser vad som händer i rummet.

– Det ska inte kännas som ett straff att stå i köket. Jag gick i

munkskola som liten och blev straffad för saker de inte tyckte jag borde gjort eller sagt. Jag har stått många timmar mot en vägg!

På frågan om han med facit i hand skulle ha gjort något i huset annorlunda blir svaret efter en kort stunds övervägande ett enkelt:

– Nej, ingenting!

INTELLIGENT ELSYSTEM – modern teknik som underlättar vardagen

Styrningen av belysning, vägguttag och golvvärme hanteras av ett och samma system. Installationen bygger på KNX-standard. När huset larmas släcks belysningen i alla rum automatiskt, inga onödiga energiförbrukare lämnas på. På samma sätt kan man med en knapptryckning anpassa belysningen efter olika behov, middags- eller kvällsbelysning från köket eller godnatt-knappen vid sängkanten.

SUPRA HUM BUSTERS

Brum eller störningar i högtalarna? Sparks eller vandrare fenomen i bilden? Detta beror på att apparaterna i din anläggning har olika jordspänningar, vilket i sin tur leder till så kallade jordströmmar. Dessa påverkar både ljud- och bildkvalitet negativt. Det blir nästan alltid så här. Detta gäller inte enbart 50 Hz nätbrum, utan även andra störningar från exempelvis ljusdimmers, kylskåp, motorer etc. Om du får din TV-signal från ett kabel-TV nät är detta extra påtagligt. Dessa problem löses med jordavskiljare.

SUPRA GSS TV EU

Rak jordavskiljare att ansluta på antennkabeln. Rek cirkapris 225:-

SUPRA GSB TV EU

Böjd jordavskiljare för inkoppling direkt i TV:n och antennkabeln. Rek. cirkapris 225:-

SUPRA AGS-10k

Jordavskiljare för audio. Lyfter datormusik till hifi-nivå. En High End jordavskiljare för inkoppling av datorn till Hi-Fi anläggningen. Designad med högklassiga toroidtransformatorer för brett frekvensomfång och låg distorsion. Aluminiumchassi. Rek. cirkapris 850:-

SUPRA[®] Cables
MADE IN SWEDEN
by Jenving Technology AB
Ljungkile, SWEDEN
e-mail: supra@jenving.se
www.jenving.se